

ГОДИШНА ПРОГРАМА КУЛТУРНО ЕХО 2024

Вовед: шест години Културно Ехо

„Културно ехо“ е меѓународно здружение на граѓани кое во изминатите шест години се залага за каузата на одржливо урбанистичко планирање преку ревитализација и пренамена на напуштените објекти во јавна сопственост во независни центри наменети за едукативна и културна наобразба на младите во Македонија. Воедно, спроведува и различни видови активности со цел кревање на свеста во урбанизмот. Дел од тие активности се реализирани преку креирање на поткаст за новиот Генерален урбанистички план, вршење на истражувања и анализа на урбанистичката регулатива во минатото и сега, како и организирање на настани, изложби и перформанси од културно-уметнички карактер.

Со заеднички иницијативи и во соработка со други организации и здруженија, институции на државата и локалните самоуправи, „Културно ехо“ се избори да ги донесе на ниво на јавна тема напуштените објекти кои своевременно претставувале месни заедници, културни домови и индустриски капацитети. Таканаречените „напуштени можности“ за создавање на културни и образовни простори за младите беа претставени на состаноци и тркалезни маси во Владата, Агенцијата за млади и спорт, Комисијата за заштита на архитектонското наследство и во општините Карпош, Ѓорче Петров и Гази Баба. Во соработка и со поддршка од организации и здруженија посветени на младите, културата, спортот, правото, архитектурата, животната средина, одржливиот урбанизам и останати сфери, „Културно ехо“ одржа и неколку панел-дискусии и презентации.

Програмски активности во 2024 г.

Во 2024 година, „Културно ехо“ ќе дејствува во следните насоки:

- Давање критички осврт на бетонизацијата на Скопје преку фактички истражувања, независни медиумски програми и уметнички изведби;
- Поддршка на апликацијата на Скопје за Европски град на културата 2028 преку организација на културни настани во напуштени објекти и на локации надвор од градското јадро;
- Креирање иницијативи за заштита на културното наследство;
- Покренување на иницијативи за заштита на жените од семејно насилство
- Покревање на интерес за волонтирање и активизам кај младите;
- Збогатување на локалниот урбан простор со културни содржини и настани.

ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ПРЕТХОДНИ ИНИЦИЈАТИВИ

1. МЛАДИНСКИ ХИБРИДНИ ЦЕНТРИ

Во 2023 г. до Агенцијата за млади и спорт беше доставена иницијатива за формирање на „Младински Хибридни Центри“ заедно со организацијата СТАРТАП Македонија. Иницијативата бара пренамена на напуштени објекти во младински центри кои ќе бидат спој на научно-технолошкиот развој, претприемништвото, одржливоста и независната култура. Се состои од повеќе целини и програмски активности, меѓу кои се и мултифункционална сала – за изложби, музички настани, предавања, обуки, работилници, перформанси; 'food tech lab' - лабораторија за развој на иновативни домашни прехранбени производи; 'hub lab' - лабораторија со 3Д принтер и ЦНЦ машина; 'high tech lab' - лабораторија за виртуелна реалност и гејминг; библиотека со литература за развивање на знаењата и претприемачкиот дух и друго. Центарот има за цел да промовира еколошка свесност и одговорност, па замислено е неговиот ентериер да биде опремен со рециклирани материјали, да користи енергетски ефикасни уреди и соларни панели. Иницијативата беше одобрена од Владата на 158-та седница одржана на 6 јуни 2023 година.

За овој проект имаме неформална поддршка од повеќе младински и културни организации која треба да се формализира во текот на 2024 г. преку отворени писма за поддршка и меморандуми за соработка. Овие писма ќе се искористат како алатки за застапување пред надлежните институции (Министерство за култура, Град Скопје, Општина Центар) и меѓународните фактори (Делегацијата на ЕУ).

2. РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА ЦЕНТРАЛНАТА ПОШТА

Објектот мапиран за првиот ваков младински хибриден центар е Шалтер салата во Централната пошта, рунирана во големиот пожар во 2013 г., која доби јасна препорака за ревитализација од Еуропа Ностра, европскиот глас на граѓанското општество посветен на културното наследство кој ја стави поштата на листата на седум најзагрозени споменици во Европа. Европската инвестициска банка дава грант од 10.000 евра за ревитализација на 10-те најзагрозени културни наследства во Европа, меѓу кои е и Поштата. Освен ова, постојат и други можности за финансирање преку фондови за културно наследство на ЕУ и САД.

За да се ревитализира Поштата, првиот чекор е да се изработи физибилити студија од страна на Европската делегација. За таа цел, подготвивме барање до Агенцијата за млади и спорт, која треба да ја покрене оваа иницијатива до Европската делегација. За дополнително окрупнување на иницијативата, подготвивме и писмо за поддршка упатено до локалните организации и компании кое ќе биде претставено на месечните средби на Асоцијацијата на независната културна сцена „Јадро“.

3. „ДОМЧЕ“ КАКО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Во 2024 г. продолжуваме со барање на измена на ДУП за Градска четврт 3 06, Блок 3 06.08', односно објектот Дом на културата во населба Тафталиџе на ул. „Букурешка“ бр. 16, познат и како „Месна заедница Тафталиџе“, Културно уметничко друштво „Цветан Димов“ и „Домче“. Овој објект има добиено статус на

привремено заштитено добро, според член 37 од Законот за културно наследство. „Културно ехо“ ќе работи на тоа објектот да добие трајна заштита и да биде вратен во владение на општина Карпош, по примерот на салата „Партизан“. Наместо земјиштето да се искористи за нова станбена зграда, заложбата ќе биде просторот да се ревитализира, задржувајќи го неговиот оригинален дух, и да се користи за првичната намена - културен центар за локалното население. Ова оди во прилог на титулата Европска престолнина на културата 2028 која му беше доделена на Скопје минатата година.

4. ОСВОЈУВАЊЕ НОВИ ПРОСТОРИ ВО „ПАРТИЗАН“

Во 2024 г. продолжува и борбата за пренамена на одредени простори од спортската сала „Наум Наумовски - Борче“, позната како сала „Партизан“. „Културно Ехо“ покренува две иницијативи во контекст на ревитализацијата на оваа сала. Целта е да се издејствува отворање на канцеларија на здруженијата на граѓани „Културно Ехо“ и „Наум Наумовски-Борче“, како и креирање на Младински центари во една од просториите на салата. За да се постигнат овие цели, потребно е да бидат изгласани од Советот на Општина Карпош. За ова е остварена соработка со дел од советниците и со претседателот на Советот во општината.

Оваа иницијатива е поддржана од 10 здруженија на граѓани.

5. ПОТКАСТ „ЧЕКАЈЌИ ГО ГУП-ОТ“

Аудио-поткастот „Чекајќи го ГУП-от“ е разговор за скопскиот урбанизам во три епизоди кој ќе ја актуализира темата за новиот ГУП во јавноста, вклучувајќи различни профили во дискусијата (стручни лица, активисти, уметници). Идејата е да се изврши притисок врз градските власти да го отворат процесот на урбанистичкото планирање кон граѓаните и со тоа да се заузда понатамошното дивеење на урбаната мафија во Скопје.

Поткастот се снимаше со поддршка од КСП „Центар - Јадро“. Во 2023 г. беа снимени трите епизоди и беше започната нивната монтажа. Планот е поткастот да го види светлото на денот кон крајот на месец февруари, по неколкудневна промотивна кампања на каналите на „Културно ехо“ (на пр. кратка анимација за главните поими од урбанистичкото планирање, цитати од поткастот со слики од гостите и сл.).

НОВИ ИНИЦИЈАТИВИ ВО 2024

1. СКОПЈЕ ЕВРОПСКА ПРЕСТОЛНИНА НА МЛАДИТЕ 2027

„Културно ехо” има за цел да се вклучи во проектот „Скопје ЕУ Град на млади 2027”. На проектниот тим му предложи повеќе активности кои влегоа во нацрт-верзијата од проектната апликација. Една од нив е и иницијативата за **Младинските хибридни центри**, како и организирање работилници (и резиденции) за **Еко Дизајн на продукти** на уметници и дизајнери кои работат со применета уметност со цел подигнување свесност за прашањето и добивање знаење, за да се воведи легислативата за Еко Дизајн на домашни продукти, и да се имплементира успешно и кај нас, како и во други земји, пр. Шпанија. Беше предложена и активност за изработка на **големи мурали** (кои можат да покријат и цели страни од згради) за подигање на свесност за корупцијата, деградацијата на животната средина, трудовата експлоатација, конзумеризмот, социјалната неправда и други прашања. Исто така, беа предложени и **резиденции на професори за предавања по право од најразвиените земји**, на млади правници и други заинтересирани вклучени лица, за пренесување знаење, подигнување свесност и подобрување на правниот систем. Беа предложени и: **платформа за виртуелна размена** - создавање на интерактивна онлајн платформа каде младите од Скопје и другите градови на ЕУ ќе можат да се вклучат во културни размени, учење јазици и заеднички проекти. Оваа платформа ќе може да биде домаќин на виртуелни настани, работилници и дискусии, поттикнувајќи поголемо разбирање и соработка меѓу младите луѓе низ Европа. **Иницијатива за урбано зеленило** - мапирање и трансформирање на запуштените урбани простори во Скопје во зелени оази преку организирање проекти со младите за садење дрвја, создавање урбани градини и инсталирање зелена инфраструктура. Инспирирано од традиционален елемент во нашата држава - засадувањето дрво при раѓањето на дете, засадување дрвја со индивидуален пристап, тоест ставање плочка со иницијали или име на секој млад човек кој засадил дрво до самото дрво, за младите симболично да се поврзат повеќе и да го почувствуваат својот директен импакт кон заедницата. **Младински фестивал** (во склоп на идејата на Извидници) - Организиран повеќедневен фестивал во природа на кој ќе има различни работилници, изведби, перформанси, изложби, штандови со храна.

Сите идеи беа прифатени и имплементирани во програмата како водечки идеи. Апликацијата се вика “SPACES FOR ALL” - означувајќи ја пренамената на напуштени објекти во младински центри.

Крајната цел на „Културно ехо“ е Скопје преку оваа титула да понуди подобра неформална едукација на младите и поддршка на нивната иновативност, а преку тоа и да го олесни нивното вработување, да ја збогати културната програма и да ја заштити животната средина и правниот систем.

Оваа иницијатива ја води конзорциум од неколку граѓански организации, во соработка со Градот Скопје, така што сите активности ќе зависат од нивниот план за работа. Она што е важно е дека Културно ехо планира да остане активно вклучено во целиот процес за да има увид и да предложи квалитетни активности.

2. ЗАШТИТА НА ЖЕНИ ОД СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО

Културно ехо има за цел да спроведе иницијативи за отворање на јавни шелтери за жени жртви од семејно насилство. За оваа цел планира да направи здружување на сите организации кои работат во овој домен, да даде предлог и заеднички да се започне работата за иницијативите. Иницијативите се планирани да бидат децентрализирани, тоест да се спроведат во повеќе региони на државата, во напуштени објекти.

ГЛАВНИ ТЕМАТСКИ ЗАЛОЖБИ ЗА 2024

1. ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Поради добиената титула Европска престолнина на културата 2028, културното наследство кое е дел од колективната меморија на Скопје добива ново значење. „Културно ехо“ во 2024 г. ќе спроведе активности кои ќе го потенцираат ова значење пред граѓаните. Ваквите напори за кревање на свесноста ќе бидат придружени со застапување пред надлежните институции за да бидат преземени соодветните мерки за заштита на овие објекти. Сето ова е во склад со основната мисија на здружението, која станува уште поважна по добивањето на титулата.

Активностите ќе бидат интердисциплинарни (спој на култура, претприемништво, заштита на животна средина и сл.) и ќе бидат спроведени во соработка со други организации.

2. ПОТТИКНУВАЊЕ НА МЛАДИНСКОТО УЧЕСТВО

Препознавајќи ги младите како маргинализирана група и како едни од главните крајни корисници на нашите иницијативи, во 2024 г. „Културно ехо“ цели да стане дел од регистарот на младински организации на Агенцијата за млади и спорт и полноправна членка на Националниот младински совет на Македонија. Ова ќе ги олесни нашите заложби за пренамена на напуштените објекти во младински хибридни центри, почнувајќи од подобрената соработка со младинските организации.

Со тоа, „Културно ехо“ ќе добие легитимитет да спроведува активности за поттикнување на младинското учество, како дискусии, работилници, акции за креативен активизам и сл.

Активности:

- Кампањи за Чистење на Заедницата:

Мобилизирање на младите активисти за организирање на редовни кампањи за чистење во и околу напуштени згради. Ова не само што ќе помага во одржувањето на естетиката на областа, туку и ќе го демонстрира ангажманот на заедницата за оживување на занемарени простории. Соработка со локалните власти и бизниси за обезбедување на потребните ресурси и поддршка за отстранување на отпадот, рециклирање и општа еколошка одржливост.

- Кампањи за Застапување и Јавни Форуми

Организирање кампањи за застапување и за подигнување на свеста за општествениот влијание на напуштените згради. Спроведување јавни форуми, панели и семинари со поканети експерти, лидери на заедницата и креатори на политики за споделување на идеи за предизвиците и потенцијални решенија. Вклучување на младите активно во овие разговори, и нивно поттикнување на одговорност и ангажман за застапување за промени во политиката и напорите за оживување.

- Изложби за Артистички Активизам

Поттикнување на младите да ја изразат својата активистичка страна преку различни уметнички форми, како графити, мурали и инсталации на напуштени згради. Организирање изложби каде што ќе се прикажат нивните дела, овозможувајќи им да пренесуваат моќни пораки за социјални проблеми. Ова не само што ќе ги претвора занемарените простории во живописни уметнички хабови, туку и ќе служи како платформа за разговор за предизвиците пред заедниците што живеат помеѓу напуштени структури.

- Истражување и Собирање на Податоци во Заедницата

Вклучување на младите во анкети за собирање на податоци за напуштени згради во заедницата. Документирање на нивните услови и разбирање на загриженостите на локалните жители. Собраните податоци можат да послужат како основа за напори за застапување и иницијативи водени од заедницата.

- Заедничко Градинарење во Напуштени Простории

Трансформација на занемарени области околу напуштени згради во заеднички градински простории. Организирање настани за градинарење каде младите можат да садат цветови, билки или зеленчук. Ова не само што ќе го украси просторот, туку и ќе создаде чувство на заедничко сопственост, истакнувајќи го потенцијалот за позитивни промени во тие области.

ДОБИЕНИ ПРОЕКТИ

НАПУШТЕНИ МЕСТА - Во партнерство со Јадро

"Напуштени места" е работниот наслов на третиот интердисциплинарен процес и изведба. Напуштените места се однесуваат на неискористените потенцијали на занемарени локации од индустриското или културното наследство (бивши фабрики, културни центри итн.), кои беа еднаш јавно благо и беа во употреба, но сега се напуштени веќе децении. Овие можат да се толкуваат на различни начини естетски и филозофски - можат да бидат гледани како места на сеќавање, распад, метаморфоза, ре-имагинација, регенерација, мистерија, буни, потиска, работа и

уште многу. Постојат многу креативни можности за уметнички интервенции кои може да се реализираат во напуштена локација, вклучувајќи го поставувањето на светлосни инсталации (вклучувајќи светлосни и проекциски ефекти кои можат да го променат восприемањето на просторот, пример: користење на боени светла и проекции за трансформација на стара ѕид во уметничко дело), звучни инсталации (креирање на искусеност со музика и звуци, пример: користење на звучници за промена на восприемањето на просторот), уметност на изведување (реализација на театрални или музички изведби што го истражуваат историскиот и контекстот на фабриката, пример: креирање на представа што ќе ги призове животите на работниците кои таму работеле), улична уметност (користење на просторот за создавање на мурални слики и графити, пример: покана за улични уметници да создадат уметност што се интегрира со околината на фабриката), скулптури, интерактивни инсталации, мултидисциплинарни итеративни изведби итн. Оваа продукција ќе биде реализирана во летото и есента на 2024 година. Точната локација ќе биде избрана од кратката листа на локации мапирани заедно со партнерите од ЈАДРО Асоцијацијата и нејзините членови, кои се експерти во овој област. Бидејќи во случајот на овој посебен интердисциплинарен проект еден од целите е да се зголемат застапеноста на застапничките активности на партнерите со обезбедување на уметнички содржини и присуство на конкретната локација, критериумот за избор на точната локација ќе биде искусноста на застапничките акции кои треба да бидат превземени од страна на партнерите во тоа конкретно време, во врска со таа посебна локација и/или било кој соодветен прашања поврзани со политика, каде што гласот на граѓаните треба да биде изразен и слушнат.

Следејќи ја сличната структура од првиот и вториот програмски пакет (тоа е, изведбите "Внатрешна тишина/Внатрешна присутност" и "Ритуал во современото општество"), процесот ќе започне со Повик за уметници, во пролетта на 2024 година, во рамките на кој ќе бидат избрани 12 местни уметници од различни дисциплини за учество во 2-дневна интензивна работилница што ќе се фокусира на практичната демонстрација на алатките и уметничките пристапи кои ќе се користат во наредната фаза на уметничко истражување и производство на интердисциплинарната изведба, вклучувајќи историска позадина и приказна вдигната од напуштената локација. 2-дневната интензивна работилница исто така ќе биде вид на аудиција, преку која 8 местни уметници ќе бидат избрани од 12-те учесници и ќе бидат поканети да се придружат на уметничкиот тим и соработуваат во уметничкиот истражувачко-производствен процес. Уметничкиот колектив во овој процес ќе вклучува експерт по архитектура и експерт за застапништво. Во раната фаза на процесот, преку Повик за учесници од локалната заедница, ќе биде избрана група за фокус од заедницата, составена од 7-10 локални граѓани од различни генерации и профили кои живеат во целосна насока кон локалната

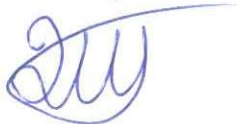
заедница; овие луѓе ќе бидат лица кои би сакале да учествуваат како со-креатори во процесот, да се поврзани со локацијата и да сакаат да придонесат со материјал (со лични приказни итн). Уметничкото колективно ќе се среќава со овој фокус-груп и експертите еднаш неделно, за заеднички сесии за со-креација (вкупно 4 сесии), во кои ќе споделуваат материјал и идеи.

Кога ќе биде спремна, интердисциплинарната изведба ќе биде изведена на локацијата и ќе биде интегрирана како дел од поголема акција за застапништво, која заедно со локалната заедница ќе цели на одлучувачите и креаторите на политика на локален и национален ниво, како и на други мапирани заинтересирани страни. Специфичните алатки за учество на публиката ќе бидат избрани дополнително, во согласност со избраната локација, историската позадина и елементите на акцијата за застапништво, но авторите веќе предвидуваат можностите за комбинирање на сензорско театарско искуство и звучни/сензорски инсталации со пристапи на театарот на потиска (театар на слики, форумски театар и/или законски театар), кои во технологијата на нивните процеси подразбираат дијалог и интервенција од страна на публиката за препознавање на проблем(ите) и нудење на можни решенија за нив.

Исто како и во претходниот програмски пакет, паралелно со овој процес, ќе се организира серија отворени онлајн предавања и разговори со уметници на различни аспекти на критичката педагогија и колаборативните практики за локалната уметничка заедница, креативните професионалци и општата публика, во соработка со Универзитетот Фонтис. Македонските искуства од овој специфичен проект ќе бидат споделени во контекстот на овие онлајн предавања и разговори, а паралели ќе бидат повлечени меѓу искуствата од проектот и искуствата на уметниците од странство.

Претседател

Дафина Шекутковска

МП

